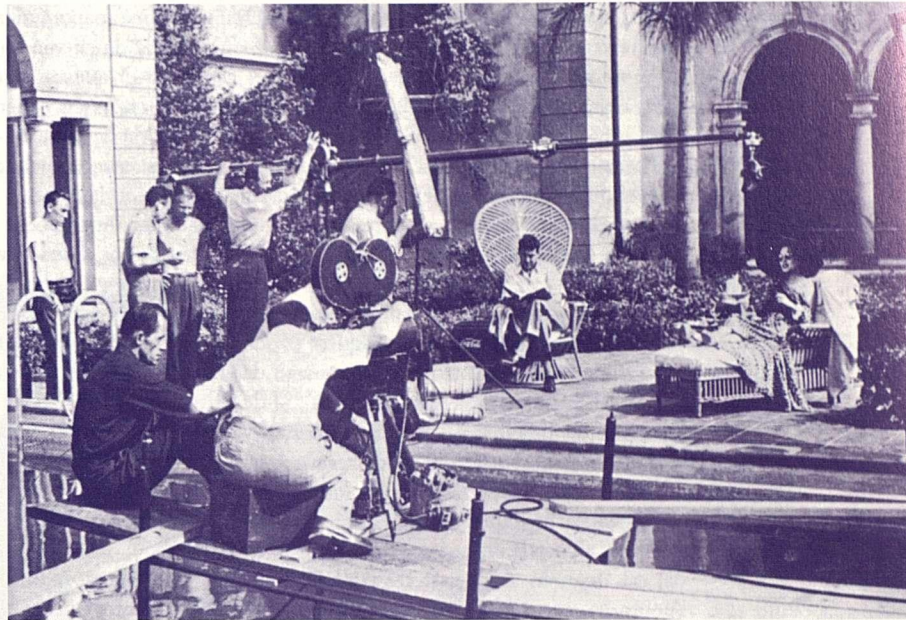

Eduardo Jordá

Billy Wilder va néixer a un país que no existia i a una Europa que estava a punt de deixar d'existir. El 1906, l'any del seu naixement, Galitzia era una remota província de l'Imperi dels Habsburg. Lubitsch, el seu mestre, deia Flausenburg a aquest estrany tauler d'escacs de races i de llengües, que abans ens semblava cursi i que la història, ara, ens ha ensenyat a jutjar amb admiració. Billy Wilder tenia vuit anys l'estiu de 1914, quan l'Imperi dels Habsburg va començar el viatge sense retorn. Un xafogós dia de finals de juny, son pare -que duia guardapits i calçons de ratlles grises perquè era l'amo d'un hotel de Cracòvia- va sortir a la terrassa, va pujar al podi de l'orquestra i va ordenar callar. A continuació va exclamar:

-Senyores i senyors, avui no hi haurà més música. El nostre arxiduc Fernando ha estat assassinat a Sarajevo.

El jove Billy Wilder va començar a fer feina com a periodista de successos a Viena, a l'ombra de l'àcid Karl Kraus, a qui Canetti escoltava amb reverència a la mateixa ciutat. Després es va traslladar al Berlín de Joseph Roth, on va començar a escriure guions fins que

Hitler va arribar al poder. Wilder, com a jueu, va haver de cercar-se la vida en un altra banda, primer a França i després a Hollywood. L'enginy de Wilder és inconcebible sense aquest esperit jueu que al començament del segle bategava en el cor d'Europa. D'ençà que va ser arrassat pel nacionalisme i el fanatisme polític, aquest esperit només sobreviu a les pel·lícules d'Ernest

Lubitsch i a les espurnes de diàleg de Billy Wilder. De molt jove, va escriure una necrològica sobre una patum de la vida social de Viena, un individu panxut i no gaire honest. La necrològica de Wilder capgirava la fórmula ritual amb què els romans acomiadaven els seus morts. Deia: "Que li sigui lleu a la terra".

Billy Wilder té idees molt clares sobre la importància dels guions: "Escriure una pel·lícula és com jugar a escacs; escriure una novel·la és com fer solitari". William Holden, que va interpretar un guionista a *Sunset Boulevard*, va dir de Wilder que tenia el cervell ple de fulletes d'afaitar. El cine de Wilder no ha estat res més que una llarga partida d'escacs (el guió) jugada amb fulletes d'afaitar (els diàlegs). Wilder és un narrador nat, però el seu art es mou exclusivament en dos plans: l'oral i el visual. És simptomàtic que la seva biografia no l'hagi escrita ell, sinó que l'hagi dictada, o més ben dit, que l'hagi narrada com si descrivís l'argument d'una pel·lícula encara no filmada. Ningú, ni tan sols Wilder, és perfecte. ♦

